

Novodobé finančné teórie a prínos Arthura Cecila Pigoua a Karla Engliša do ich náuky

Arthur Cecil Pigou

A.C.Pigou (1877-1959) je ekonóm anglického pôvodu. Je známy predovšetkým teóriou riešenia problému externalít. Pigou získal svoje vzdelanie na univerzite v meste Harrow, kde sa po skončení štúdií stal riaditeľom. Bol profesorom politickej ekonómie na Cambridgskej univerzite v rokoch 1908-1943. Je autorom približne 20 publikácií a prác, ktoré sa týkali rôznych oblastí života, vrátane ekonomiky. V roku 1912 bolo vydané jeho najznámejšie dielo *Bohatstvo a blahobyt (Wealth and Welfare)*. Toto dielo bolo v neskoršom období rozšírené a premenované na dielo s názvom *Ekonómia blahobytu (The Economics of Welfare)*.¹

Pigou vo svojom diele *The Economics of Welfare* rozvinul teóriu externalít Alfreda Marshalla, čiže nákladov vzniknutých a výhod poskytnutých iným, ktoré nie sú zohľadnené osobou, ktorá vykonáva činnosť. Bol presvedčený, že externality sú dostatočným dôvodom na štátne zásahy do ekonomiky. Ak je niekto pôvodcom negatívnych externalít ako napríklad znečistenie, určite vykonáva aktivity, ktoré toto znečistenie spôsobli. Pigou bol zástancom zdaňovania takejto činnosti. Daň by mala dostatočne odrádzať jednotlivé subjekty od produkcie negatívnych externalít. V ekonomike však poznáme aj subjekty, ktoré vytvárajú pozitívne externality. Ako príklad sa dá uviesť vzdelávanie ľudí. Vzdelávaním sa ľudia stávajú užitočnejšími aj pre iných, napríklad pre svojho zamestnávateľa. Pigou obhajoval dotovanie činností, ktoré podporujú tvorbu pozitívnych externalít. Takáto podpora sa nazýva Pigouova daň alebo dotácia. Väčšina ekonómov aj v súčasnosti obhajuje Pigouove dane ako oveľa účinnejší spôsob, ktorým sa dá riešiť znečistenie ako vládne opatrenia.²

¹ *AC Pigou essays* [online]. [cit. 28.03.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.megaessays.com/viewpaper/43952.html>>.

² Spracované podľa: *Arthur Cecil Pigou: The Concise Encyclopedia of Economics / Library of Economics and Liberty* [online]. [cit. 28.3.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Pigou.html>>.

Pigou svoje dielo napísal v prechodnom období medzi klasickou a neoklasickou ekonómiou. Snažil sa dokázať, že slobodný a konkurenčný trh má pri svojom fungovaní určité nedostatky. Tieto nedostatky sa prejavujú najmä vtedy, ak sa nerovnajú spoločenské náklady nákladom individuálnym. O negatívne externality ide vtedy, ak sú súkromné hraničné náklady výroby menšie ako spoločenské hraničné náklady. Analogicky presným opakom sú pozitívne externality. Podstatu celého problému videl Pigou v takom prípade poskytovania služieb, v ktorom jedna osoba pri poskytovaní služieb druhej osobe súčasne poskytuje služby alebo škodí iným osobám, pričom za služby platí len druhá osoba. Často tak vzniká problém negatívnych externalít. Ako príklad môžeme uviesť spotrebiteľa a fabriku na výrobu plastov. Fabrika produkuje výrobky, ale zároveň znečisťuje ovzdušie. Spotrebiteľ si kúpi výrobok, ale vzniká mu aj ďalší náklad v podobe zhoršenej kvality života. Zhoršenú kvalitu života ale pociťujú aj spotrebiteľia, ktorí si plastový produkt nekúpili.

Pigou navrhol vyriešiť problém negatívnych externalít formou emisnej dane. Výška tejto dane by mala byť odvodená od hraničných škôd, ktoré zapríčiňuje znečisťovateľ a od hraničných nákladov na ochranu životného prostredia. Emisnú daňovú sadzbu určil v priesečníku funkcií hraničných škôd a hraničných nákladov, ktoré sú potrebné na ochranu pred znečistením životného prostredia.

Limitom jeho navrhutej dane sú informácie. Je totiž veľmi ťažké zistiť, aké sú hraničné náklady na odstránenie škôd alebo na ochranu životného prostredia. Pokiaľ nebude možné presne vyčíslieť tieto náklady, bude Pigouova teória emisnej dane iba teóriou a stanovenie výšky dane bude závisieť od úradného rozhodnutia.

Karel Engliš

Karel Engliš (1880-1961) patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti Československa v ekonomickej oblasti. Je absolventom Právnickej fakulty v Prahe, postupom času sa stal docentom a neskôr bol menovaný za profesora. Vo svojej kariére zastával aj post československého ministra financií, bol aj guvernérom Národnej banky československej.

Počas svojho života vydal niekoľko odborných diel. Medzi najznámejšie patria Peníze, Národní hospodářství, Finanční věda ale hlavne dielo s názvom Soustava národního hospodářství (1938). V oblasti verejných financií prispel k oddeleniu štátnych výdavkov od príjmov. Rozpočtová sústava sa tak do značnej miery stala prehľadnejšou a efektívnejšou.

V roku 1927 vypracoval Engliš rozpočtovú reformu. Štátne financie dostali inú formu. Rozdelili sa na štyri samostatné časti a z nich sa potom zostavoval celkový rozpočet. Prvú časť tvorila hospodárska a sociálna politika, druhú časť tvoril štátny sektor a samospráva. Do tretej časti rozpočtu patrili štátne podniky. Štvrtú časť tvoril štátny dlh.³

Záver

V roku 1933 uverejnil Pigou dielo s názvom *The Theory of Unemployment* (Teória nezamestnanosti). Toto dielo kritizoval paradoxne, ako Pigouou žiak, J.M. Keynes v jeho diele *Všeobecná teória zamestnanosti, úroku a peňazí*.

Pigou nezmenil spôsob akým ľudia rozmýšľajú o ekonómii, namiesto toho pomohol ľuďom začať premýšľať o problémoch systematickým spôsobom.⁴

Englišova národohospodárska teória vychádzala z tézy, že k úplnému poznaniu všetkých ekonomických zákonitostí dospejeme iba vtedy, ak budeme v konaní všetkých ekonomických subjektov sledovať určitý cieľ, ku ktorému sa tieto subjekty snažia dostať. Podľa Engliša nestačí sledovať len záujmy jednotlivca ale celej spoločnosti. Teórie sleduje všetky subjekty národného hospodárstva vrátane štátu.

³ spracované podľa: *Karel Engliš- životopis/ Karel Engliš (1880-1961)- vídčí osobnost československé finanční a měnové politiky 20. a 30. let* [online]. [cit. 12.11.2009]. Dostupné na internete: <<http://www.euroekonom.cz/osobnosti-clanky.php?type=jz-englis>>.

⁴ Spracované podľa: *Arthur Cecil Pigou: Biography from Answers.com* [online]. [cit. 2.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.answers.com/topic/arthur-cecil-pigou>>.